

LUKÁCS MANUÉLA LINDA

Polgári Jogi Tanszék

Témavezető: dr. Darázs Lénárd habil. egyetemi docens

JOGI KÉRDÉSEK EGY STARTUP ALAPÍTÁS SORÁN

Minden alkotó kezdetektől fogva dédelgetett vágya a fejlesztés során született szellemi alkotásának megvalósulása. Alkotó a megvalósítás útján elindulva már az út kezdetén választás elé kerül, hogy a szellemi terméke továbbvitelében aktívan részt vegyen-e és cég alapításával saját maga hasznosítsa alkotását, belépőt váltva ezzel a kockázati tőkebefektetők világába, vagy azt harmadik személyre bízva és inkább újabb ötletei fejlesztésébe kezdjen. A cég alapítása nemcsak az alkotó elhatározásának függvénye lehet, hanem például hazánkban is egyre népszerűbb, az ötletek megvalósulását támogató inkubációs programok által előírt feltétel is lehet.

Dolgozatomban szeretném bemutatni, hogy egy induló *startup* milyen jogi kihívásokkal találja magát szemben. Bevezetésül kísérletet teszek a startup definiálására, majd a továbbiakban a startuptól érintő legfontosabb jogi rendelkezéseket mutatom be. Miért csak a kísérletet teszek a definiálásra? A magyar nyelvben nincs olyan szó vagy kifejezés, amely a „*startup*” jelentéstartalmát precízen vissza tudná adni. Előljáróban azt kell rögzíteni, hogy a startup fogalma az egyesült államokbeli Szilícium-völgyből ered, az elsők már az 1970-es években jöttek létre, míg Európában csak jóval később, körülbelül 15-20 éve jelentek meg.

A startupokkal foglalkozó szakirodalom jeles képviselője, Steve Blank a „*What’s a startup? First principles*” című tanulmányában az alábbiakban fogalmazza meg a startupok lényegét: a startup egy skálázható és hosszútávon fenntartható és ismételhető üzleti modellt kereső, ideiglenes szervezet.¹ A startupok egyszerű és ettől nagyszerű innovatív ötletre épülő vállalkozások, ami kezdetektől magukban hordozzák a hirtelen nagymértékű növekedés lehetőségét. Az ötlet skálázhatóságának köszönhetően a vállalkozás az indulástól fogva számol a növekedés lehetőségével, amit rugalmasan és dinamikusán tud követni.

Eric Ries fogalom meghatározásában inkább a startupok természetének feltárására koncentrál, miszerint a startuptól olyan intézményként definiálja, amely azért lett megalapítva, hogy új termékeket, szolgáltatásokat hozzon létre rendkívül bizonytalan körülmények között.

Az összes startup definíció között kapocsként van jelen az „*entrepreneurship*”, a komplex vállalkozói szellem fogalma. Az *entrepreneurship* jelenti egyrészt a vállalkozói tevékenységet, kisebb vállalatok létrehozását és működését/irányítását, amelyek kényszerűen is kellően dinamikus és rugalmas üzleti stratégiával igyekeznek

¹ <http://steveblank.com/>

fennmaradni, s ennek érdekében készek a szükséges alkalmazkodásra, változásokra, fejlesztésre, innovációs munkára. Az entrepreneurship jelenti továbbá ennek a vállalatépítő és -vezető tevékenységnek a tudáskészletét, mesterfogásainak összességét, azaz magát ezt az igen komoly felkészültséget igénylő mesterséget.

Egyetlen definíció megadása helyett ezen vállalkozások újszerűségére és egyediségére tekintettel inkább a startupok jellemzőit szeretném összefoglalni, amik a következők: magas növekedési potenciállal rendelkező innovatív ötlet, tudásintenzív vállalkozás, amely a nemzetközi piacokon való jelenlétet tűzi ki célul.

Minden startup életében előbb-utóbb eljön az idő, hogy cégalapítás válik szükségessé. Startup alapítása során körültekintően kell kiválasztani a célkitűzéseknek legmegfelelőbb cégformát. A startup korábban feltárt jellemzői miatt ilyen bizonytalan kimenetelű vállalkozás esetén nem célszerű korlátlan tulajdonosi felelősséggel működő cégformát, mint közkereseti vagy betéti társaságot választani, inkább előnyösebb korlátozott felelősségű társaságot vagy zártkörűen működő részvénytársaságot alapítani.

Továbbiakban egy startup számára a cégalapítás során felmerülő legfontosabb kérdéskörökre térek ki. Előjáróban a szindikátusi szerződés definícióját tárgyalom.

A Polgári Törvénykönyv rendelkezései szerint egy társaság megalapításához egyetlen dokumentum, a létesítő okirat szükséges. Valójában a gyakorlatban nem ritka, hogy az alapításban részt venni kíváló felek a létesítő okiratot megelőzően vagy amellet további egy vagy esetleg több szerződésben rendelkeznek az együttműködésük kereteiről. Ezen megállapodást vagy megállapodásokat szindikátusi szerződéseknek nevezi a joggyakorlat.

Érdekes terminológiai különbség fedezhető fel az angolszász és kontinentális joggyakorlat között. Amíg az angolszász gyakorlat által használt kockázati tőkebefektetések során alkalmazott szindikátusi szerződést akkor kötik meg, ha a befektetői oldalon több fél szerepel, addig a kontinentális jogrendszerekben ez a szindikátusi szerződést alapítók, illetve a befektető, valamint céltársaság között kötendő szerződés, függetlenül a befektetői oldalon részt venni kívánó alanyok számától.

Az angolszász kockázati tőkebefektetési szerződési gyakorlat nem egyetlen szerződésben szabályozza a felek jogait és kötelezettségeit. A gyakorlat befektetési szerződésnek (venture capital investment contract) tekintik a következőket: (1) befektetési szándéknyilatkozat – *letter of intent*, (2) a társaság módosított és egységes szerkezetbe foglalt létesítő okirata, (3) részvény vagy részesedés megszerzésére irányuló megállapodás, (4) a befektető jogairól szóló megállapodás, (5) a részesedések futamidő közbeni értékesítéséről szóló megállapodás, (6) a vezető tisztségviselők jogai és kötelezettségeiről szóló megállapodás, (7) szavazati jogokra vonatkozó megállapodás.² Az angolszász irodalomban a kockázati tőkebefektetések során kötött szindikátusi szerződésről Josh Lerner összefoglaló munkájában megállapította, hogy szindikátusok azért jönnek létre, hogy csökkentsék az üzleti kockázatot, illetve az

² ONIMUS, Jil Caroline: 2011. 14-15.

információs aszimmetria hatásait kiküszöböljék.³ A szindikátusok létrejöttének okai lehetnek: egyrészt az üzleti kockázat csökkentése, másrészt a befektetőtárs szakmai kompetenciája hozzáadott értéket teremthet a vállalkozás számára.⁴ Az előbbiektől eltérően a kontinentális gyakorlatban a szindikátusi szerződéssel, a kockázati tőkebefektető részesedést kíván szerezni a céltársaságban. A megállapodás tartalmazza a felek közötti együttműködés lényeges pontjait, ami lehet akár egyetlen vagy akár több dokumentum is.

A szindikátusi szerződés az 1970-es években került a magyar jogtudomány látókörébe, amikor a magyar külkereskedelmi társaságok a külföldi kereskedelmi partnerekkel igyekeztek előzetesen megállapodni abban, hogy milyen céllal és milyen módon, illetve milyen belső működési feltételekkel kívánnak közös vállalatot létrehozni.⁵

Magyarországon általában két okból kötnek a felek szindikátusi szerződést. Az egyik ok az, hogy az alapításban részt vevő felek szabályozni kívánják a társaságalapítás folyamatát, míg a másik, hogy már a működő társaságban a tagok részletesebben szeretnék rendezni együttműködésük feltételeit. A bírói gyakorlat a BH 1998.89. szám alatt közzétett döntés indokolásában kifejtette, hogy *„a szindikátusi szerződés a gazdasági társaság alapításában részt vevő (részt vett) felek akaratnyilvánítása, amelyben kifejezésre juttatják, hogy a cég alapítása során, illetőleg létrejöttét követően milyen módon kívánnak együttműködni, és ezen együttműködés keretében mit várnak el egymástól. Személy szerint milyen kötelezettségeket vállalnak, hogy az eredményes gazdálkodást elősegítsék, és milyen jogokat kívánnak maguknak abból a célból, hogy saját gazdasági céljaikat, esetleg a társaságon belüli domináns szerepüket biztosítsák.”*

Az előbbieken felvázoltak értelmében a szindikátusi szerződés a következőképpen definiálható: a gazdasági társaság leendő tagjai vagy a tagjai, illetve ezek egy csoportja által saját akarat elhatározásuk alapján megkötött olyan szerződés, amellyel a szerződő felek a létrehozandó vagy létrehozott gazdasági társasággal kapcsolatos társasági jogviszonyaikat a létesítő okirattól elkülönülten, kötelmi jogi alapon és jogkövetkezményekkel szabályozzák, továbbá a társasághoz kapcsolódó más jellegű (például versenyjogi, munkajogi) viszonyaikat is rendezik.⁶

Miután szindikátusi szerződést szokás kötni a céltársaság megalapítása előtt is, így a gyakorlatban találkozhatunk előszerződés jellegű szindikátusi szerződésekkel is. A társaság alapításának előkészítése során a leendő alapítók szerződést kötnek egymással a társaság létrehozásáról, az eddig létrejött konszenzusról, valamint rögzítik azon kötelezettségeket is, amelyek a feleket terhelik az alapítás folyamatában, meghatározzák a költségek viselésének arányát, valamint határidőket szabnak az egyes részfeladatok végrehajtásra.

³ LERNER, Josh: 1994. 16-18.

⁴ BRANDER, James A.- AMIT, Raphael – ANTWEILER, Werner: 2002. 424-425.

⁵ KOLBEN György: 1996. 13.

⁶ KISFALUDI András – SZABÓ Marianna: 2008. 124.

Az ilyen előszerződés jellegű szindikátusi szerződéssel kapcsolatban merül fel kérdésként, mi van abban az esetben, ha valamelyik fél meggondolja magát, és mégsem kíván már a társaság megalapításában részt venni, mennyiben kényszeríthető ki a részvétele? A szindikátusi szerződésben a felek, mint előszerződésben kötelezettséget vállalnak a társasági szerződés megkötésére. Amennyiben ezt a társasági szerződésre előírt alaki követelmények betartásával teszik meg, úgy a Ptk. 6:73.§ paragrafusára szerinti érvényes előszerződésnek tekinthető a szindikátusi szerződésük, ami alapján kötelesek megkötni a társasági szerződést, és ha ezt valamelyik fél megtagadja, akkor a bíróság létre hozhatja a szerződést bármelyik fél kérelmére. A bíróság munkáját nagyban segíti, hogy gyakran a szindikátusi szerződés mellékletét képezi az alapítandó céltársaság létesítő okiratának tervezete is.

Szindikátusi szerződés definiálása után a szindikátusi szerződés és a társasági szerződés viszonyát ismertetném. Erről így szól a már hivatkozott bírói döntés: *„Amíg ... a társasági szerződés (alapszabály, alapító okirat) a társaság szervezetét és működését, harmadik személyekkel szembeni kapcsolatfelvételének módját, a tagoknak a társasággal szembeni jogait és kötelezettségeit rendezi, addig a szindikátusi szerződéssel az azt megkötnő tagok a társaságon belül egymással szembeni kapcsolatukat, együttműködésüket és elvárásaikat szabályozzák.”* (BH 1998.89.)

A szindikátusi szerződés megkötését továbbá indokolhatja annak titkossága is. Amíg létesítő okirat a cégjegyzés során benyújtandó cégirat, bárki számára nyilvános, addig a szindikátusi szerződésben az alapítók a nyilvánosság kizárásával titkosan szabályozhatják a társaságon belüli együttműködésüket.

A létesítő okirat és a szindikátusi szerződés egymáshoz való viszonyának tárgyalása során vizsgálendő a Ptk. rendelkezéseitől való eltérés lehetősége. Maga a Ptk. diszpozitív szabályai lehetőséget adnak a létesítő okiratban az eltérésre, de a szindikátusi szerződés titkos jellege miatt a felek előszeretettel rendeznek egyes kérdéseket a jogszabálytól megengedetten eltérően, ami szintén indokolhatja a társasági szerződés mellett a szindikátusi szerződés megkötését is.

A szindikátusi szerződés fontos tartalmi eleme lehet a szavazási megállapodás, amelyben a felek azt rögzítik, hogyan fognak szavazni a társaság legfontosabb szervének ülésén olyan kérdésekben, mint például a számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadása, az osztalékkelőleg vagy osztalék fizetésének elhatározása, az ügyvezető megválasztása, visszahívása, díjazásának megállapítása stb.. Megállapodnak abban, hogy kölcsönösen támogatni fogják szavazatukkal a másik fél által jelölt személyt.

A befektető érdekét védő további rendelkezés lehet a korlátolt felelősségű társaság esetében a társasági üzletrészhez többletjogok kapcsolása, így annak ellenére, hogy a befektető kisebbségi pozícióban van, a legfőbb szerv döntéshozatali mechanizmusában jellemzően meghatározó szerepet tudhat magának. A befektető érdekeinek védelme szempontjából döntő jelentőségű lehet a vezető tisztségviselők választásának és visszahívásának joga, amely a befektető számára beavatkozási lehetőséget ad a céltársaság közös vagy inkább pontosabban számára kedvezőbb elvárásoknak megfelelő

irányításába. Az előbbieket mintájára a szindikátusi szerződés a felügyelőbizottsági tagok és könyvvizsgáló kijelölésének és visszahívásának jogát is biztosíthatja a befektetők számára, miután a gazdasági társaságoknál a vezető tisztségviselők munkájának legfontosabb tulajdonosi kontroll-eszközei a felügyelőbizottság és a könyvvizsgáló. A befektető mint a társaság tagja igényt tarthat arra, hogy a társaság könyveibe folyamatos betekintést nyerjen, illetve a gazdálkodást ellenőrizhesse. A befektető a társasági jogban meghatározott kereteken túl is tájékoztatást kérhet a céltársaság gazdálkodását érintő adatokról. Kiemelkedő jelentőségű eszköz a befektető kezében a vétőjog, amelynek birtokában bizonyos kérdésekben a befektető igenlő szavazata nélkül nem hozható határozat. Ilyen kérdések lehetnek számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadása, az ügyvezető feletti munkáltatói jogok gyakorlása, egyes szerződések megkötése, a társaság jogutód nélküli megszűnésének, átalakulásának elhatározása, tevékenysége jellegének megváltoztatása.

A szindikátusi szerződésekben gyakori a részesedés átruházásának korlátozásairól való rendelkezések. Angolszász terminológiával az ún. „tag along” (együttértékesítési jog) illetve a „drag along” (együttértékesítési kötelezettség) klauzula. A „tag along” jog értelmében a tagoknak lehetőségre van arra, hogy amennyiben valamely tag harmadik fél részére értékesíti üzletrészét, úgy ehhez az eladáshoz ugyanolyan feltételek mellett ő maga is csatlakozzék, és társeladóként felkínálja saját üzletrészét vagy annak arányos hányadát. Ha a tag ebben az új helyzetben nem tudja elfogadtatni a külső harmadik féllel a befektetőnek üzletrész eladásához történt csatlakozását, üzletrészét maga sem értékesítheti, vagyis a szabály alkalmazása adott esetben súlyos korlátozás lehet. Míg a „drag along” esetében, ha a tag – és általában csak a befektetőket megillető jogként – harmadik féltől vételi ajánlatot kap a társaság meghatározott mértékű tulajdonrészére olyan időpontban, amikor ő maga esetleg nem rendelkezik ilyen mértékű tulajdonrészrel, úgy kötelezheti a társaság többi tagját, hogy fennálló részesedésükből annyit értékesítsenek vele együtt, amennyi elegendő a harmadik féltől kapott vételi ajánlat kielégítéséhez. Ezen jogok gyakorlása a magyar jog szerint a vételi és eladási jogokon keresztül valósíthatók meg. Korlátnak minősül e jogok gyakorlása során, hogy a vételi jog csak öt évre köthető ki, valamint, hogy a vételi jogra vonatkozó megállapodásban a vételárat előre rögzíteni kell.

Az üzletrész kívülálló számára történő értékesítése esetén a korábbi tulajdonost védő szabály, hogy a tagoknak, a társaságnak és a társaság által kijelölt személynek elővásárlási joga van, bár ez a jog a társasági szerződésben korlátozható vagy kizárható. A befektetők előszeretettel zárják ki a tagok elővásárlási jogának gyakorlását olyan esetekre, amikor a befektető saját anya- vagy leányvállalatára kívánja ruházni üzletrészét, illetőleg, ha a társaságban fennálló tulajdoni részesedését egyetlen tranzakció keretében valamely külső befektetőnek értékesíti, feltéve, hogy a jogutódlás maradéktalanul bekövetkezzon. A szindikátusi szerződések általában kizárják az üzletrészek adásvételi szerződésen kívüli jogcímen való átruházásának lehetőségét.

Szokás az alapítók számára olyan befektetői korlátozást előírni, hogy annak hozzájárulása nélkül nem vehetnek részt a társaság tevékenységével azonos, illetve a társaság tevékenységével szorosan összefüggő tevékenységi körrel rendelkező

gazdasági társaságban sem tagsági viszonyuk fennállta alatt, sem pedig annak megszűntét követően meghatározott ideig.

Gyakori kérdésként merül fel, hogy a szindikátusi szerződésben foglalat választottbírósi kikötés kihat-e a társasági szerződésen alapuló társasági szerződésen alapuló jogviszonyokból eredő jogvitákra, vagy fordítva: a társasági szerződésben található választottbírósi klauzula alapján fordulhat-e választottbíróshoz valamelyik fél a szindikátusi szerződésre alapított jogai érvényesítése érdekében. A BH 1992.772. számú határozat értelmében a szindikátusi szerződésben szereplő választottbírósi kikötés nem ad alapot a társasági szerződésből eredő jogvita választottbírósi eljárásban történő elbírálására. A BH 1994.424. számú eset az ellenkező tényállás mellett példázza a kétféle szerződés önállóságát: a társasági szerződésben foglalt választottbírósi kikötést nem lehet kiterjesztően értelmezni, és a szindikátusi szerződésből fakadó jogvitákra is alkalmazni.⁷

A szindikátusi szerződésekben gyakran a befektetők kötelezik az alapító ötletgazdákat a szellemi alkotásuk apportálására az alapítandó céltársaságba. A következőekben a szellemi alkotások apportálásra vonatkozó legfontosabb rendelkezéseket fogom bemutatni.

Egy gazdasági társaság alapításához valamennyi tag vagyoni hozzájárulása szükséges. A tagok vagyoni hozzájárulása állhat pénzbeli, valamint a tagok által a társaság javára szolgáltatott nem pénzbeli hozzájárulásból is. Míg egy társaság alapításakor a pénzbeli hozzájárulás mértéke egyértelműen megállapítható és ellenőrizhető, addig az apport értékének meghatározása korántsem ilyen egyszerű. Egy újonnan alapított társaság legtermészetesebb érdeke, hogy piacképességét, hitelképességét a lehető legkedvezőbb színben tüntesse fel. Amennyiben a társaság alapításakor a pénzüsszeg korlátozottan áll a tagok rendelkezésére, könnyen felértékelődhet az apport jelentősége, és ezáltal a tagok hajlamosak annak értékét felülbecsülni. Az apport túlértékelése azonban tilalmazott, mivel egyaránt sérti mind a hitelezők, mind a befektetők érdekeit, mivel megtévesztő a társaság tényleges vagyoni helyzetét illetően, s a későbbiek során ez a magatartás csorbíthatja vagy elvonhatja a hitelezők kielégítési alapját.

A nem pénzbeli hozzájárulás, vagy más néven apport, lehet adós által elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapuló követelés is. Az apportálható szellemi termékek közé sorolandók nem a teljesség igényével élve: a találmány, az iparjogvédelemben részesülő javak közül a szabadalom és a formatervezési minta, a védjegy, a szerzői művek, az egyéb szellemi alkotások, a jogvédelemben nem részesülő, de titkossága révén monopolizált javak közül a know-how és a gyártási eljárás.

Legfelsőbb Bíróság két eseti döntése (BH 1990.476., BH 1992.537.) értelmében az apportálhatóság feltétele, hogy a társaság rendelkezésére bocsátandó szellemi termék, jog forgalomképes legyen, és úgy kerüljön a társaság rendelkezése alá, hogy az az apportőr személyétől elszakadjon. Az apportálhatóság további feltétele, hogy a szellemi

⁷ KISFALUDI András – SZABÓ Marianna: 2008. 130-131.

apport „végrehajtható” legyen. A Legfelsőbb Bíróság értelmezése szerint a forgalomképesség és az átruházhatóság lényegében a végrehajthatóságot jelenti, szűkebb értelemben pedig olyan hasznosíthatóságot, amely végső soron alkalmassá teszi az apportot a hitelezői igények kielégítésére is.

A tagoknak módjukban áll nemcsak a szellemi alkotásokat, hanem az azokhoz kapcsolódó felhasználási és hasznosítási jogokat apportálni is, amennyiben ehhez az alkotó megadta a hozzájárulást a felhasználó számára.

Fontos, hogy szellemi alkotás apportálása során mindig vizsgálni kell, hogy az nem minősül-e az alkotó esetleges munkaszerződése szerint szolgálati, alkalmazotti találmánynak vagy esetleg szolgálati műnek. Amennyiben ugyanis az alkotó munkaviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki, annak találmánya szolgálati találmánynak minősül.⁸ A szolgálati találmányra vonatkozó szabadalmi igényjogosultság ex lege száll át a munkáltatóra, amint a szolgálati találmányt a feltaláló megalkotja.⁹ Az pedig, aki anélkül, hogy munkaviszonyból eredő kötelessége lenne, olyan találmányt dolgoz ki, amelynek hasznosítása a munkáltató tevékenységi körébe tartozik, annak találmánya alkalmazotti találmánynak minősül, és a munkaviszonyból eredő kötelesség hiánya miatt a feltaláló illeti meg a szabadalom, és a munkáltató nem kizárólagos hasznosításra jogosult.¹⁰ A hatályos szerzői jogról szóló törvény 30. § (1) bekezdése értelmében eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, amennyiben a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége.

Alapvető kíváncsi, hogy a társaság a lehetséges keretek között meggyőződjék az apport meglétéről, annak értékéről és az apportáló rendelkezési jogáról. A leggondosabb eljárás mellett sem küszöbölhető ki azonban, hogy e fenti két körben az apportáló megtévessze a társaságot. Azok a tagok, akik valamely tag nem pénzbeli hozzájárulását tudomásuk ellenére a szolgáltatáskori értéket meghaladó értékkel fogadtatták el, az apportáló taggal együtt egyetemlegesen felelnek a társaság felé az ebből származó károkért a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint.¹¹

Az apportot szolgáltató tag mindenképpen köteles helyt állni az általa bevitt apportért, a társaság még akkor is indíthat vele szemben eljárást az apport megfelelő kiegészítésére, ha egyébként ez nem okozott a társaságnak kárt. A tag kártérítési felelőssége akkor merül fel, ha az apport valótlan értéken való megjelölésével a társaságnak kárt okoz. A tag kártérítési felelőssége csak akkor állhat meg, ha bizonyítható az okozati összefüggés a felülértékelés és a társaságnak okozott kár között. Ezzel szemben a tag helytállási kötelezettsége már akkor is fennáll, ha bizonyítható a nem pénzbeli hozzájárulás felülértékelése.

⁸ 1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról 9. § (1)

⁹ „Jelentés a szolgálati és az alkalmazotti találmányokra vonatkozó szabályozás felülvizsgálatával foglalkozó munkacsoport tevékenységéről és következtetéseiről” In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 105. évfolyam 6. szám 2000/12. 3.

¹⁰ 1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról 9. § (2)

¹¹ 2013. évi V. törvény 3:99§ (2) bekezdés

Publikációm megírásánál célul tűztem ki egy startup alapítása során felmerülő rendelkezések feltárását. Egy ötletgazdának szindikátusi szerződés aláírásakor kellő gondossággal kell eljárni, az ötletének megvalósításában rejlő kockázatához leginkább illeszkedő cégformát kell választani, és hasonlóan gondosan kell meghatározni az apportálni kívánt ötletét és annak értékét.

Felhasznált irodalom

BRANDER, James A.- AMIT, Raphael – ANTWEILER, Werner: Venture-Capital Syndication. Improved Venture Selection vs. The Value-Added Hypothesis. In: *Journal of Economics & Management Strategy* 2002/11. 2002

KISFALUDI András – SZABÓ Marianna: A gazdasági társaságok nagy kézikönyve Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató 2008. május

KOLBEN György: A szindikátusi szerződés. Közgazdasági és jogi Kiadó, Budapest 1996.

LERNER, Josh: The syndication of venture capital investments. *Financial Management* 23. 1994.

ONIMUS, Jil Caroline: Assessing the economic value of venture capital contracts. An option pricing approach. Springer-Verlag. us 2011

Jelentés a szolgálati és az alkalmazotti találmányokra vonatkozó szabályozás felülvizsgálatával foglalkozó munkacsoport tevékenységéről és következtetéseiről In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 105. évfolyam 6. szám 2000/12.